

Műszaki fejlesztés

Az előző tervidőszakhoz viszonyítva nagyobb gondot kell fordítani az erdőgazdálkodás és a ffeldolgozás összehangolt műszaki fejlesztésére, a folyamatok gépesítésére. Az erdőgazdasági szakágazati tevékenység gépesítésére a terv számítási anyaga több mint 2 Md Ft-ot irányoz elő. Biztosítja a tervelőirányzat a mezőgazdasági üzemekhez hasonló mértékű állami támogatást is az erdő- és munkagépekre, valamint az útépitésre. Mód nyílik a ffeldolgozás differenciált mértékű állami támogatására is. Az egyes erdőgazdasági tevékenységek műszaki fejlesztésénél indokolt elérni az alábbi gépesítettséget:

Az erdőgazdasági tevékenységek tervezett gépesítését csak akkor lehet megvalósítani, ha erősítjük a belföldi gépgyártó vállalatokkal az együttműködést, valamint a kétoldalú nemzetközi tárgyalásokon már a tervidőszak előtt egyeztetjük az igényeinket és lehetőség szerint megállapodásokat kötünk a szállítókra. Ilyen előkészítettség mellett az eddigi együttműködés tovább javítható és a kölcsönös előnyök érvényesítésével annak új formái is kialakíthatók.

Az erdőgazdálkodási ágazat fejlesztési célkitűzéseivel összhangban vannak a kialakított beruházási és támogatási keretek. A beruházási piacon meglevő kereslet miatt ez a kedvező lehetőség csak akkor realizálható, ha fejlesztéseinket a gazdaságpolitikai igényeknek megfelelően komplexen — az eddiginél sokkal körütekintőbben — készítjük elő.

DR. FESZLER LAJOS

A faanyagok és faipari termékek árszínvonal- és áralakulása

A gazdálkodó szervek önállóságát, döntési jogkörét erősítő, 1968. január 1. óta érvényesülő árrendszerünkben tudatosan érvényesítjük az ún. vegyes ármechanizmust. Ennek az a lényege, hogy a legfontosabb alapanyagoknál és a feldolgozóipar felé alapanyagként forgalomba kerülő ipari félkésztermékeknel az árak kialakításába és érvényesítésébe való állami beavatkozást sokkal szélesebb körben alkalmazzuk, mint a széles választékban termelődő, fogyasztási célokat szolgáló ipari késztermékeknel, annak tudatában, hogy a fogyasztási forgalomba kerülő termékek árszínvonalát lényegében az alapanyagok és félkésztermékek árszínvonala determinálja.

Ez az oka annak, hogy a faanyagoknál, mint széles körben felhasználásra kerülő alapanyagoknál, a sok vonatkozásban liberalizált árrendszerben is fenntartottuk az állami beavatkozásnak, az állami árszabályozással alkalmazott módszereit. Tudatában kell lenni azonban annak is, hogy az akár vállalati hatáskörben, akár hatóságilag megállapított árak, a termékek egymásközötti árukapcsolatában érvényesülő árarányokon keresztül orientáló hatást érvényesítenek a gazdálkodó szervek vezetői felé a gazdasági döntésekben. Ezért nagyon fontos a helyes válasz arra a kérdésre, hogy milyen elvek szerint kell az árrendszerben az alapanyagok egymás közötti árarányait kialakítani. Árrendszerünk e vonatkozásban az ún. hármas árcentrum elvét érvényesíti. Ez annyit jelent, hogy a jellemzően tőkés importból származó termékeknel az árakat tőkés árbázison, a jellemzően szocialista importból származó termékeknel az árakat szocialista árbázison és végül a jellemzően hazai forrásból származó termékek árát a hazai társadalmi munkaráfordításoknak megfelelően képezzük.

Ebből következik az is, hogy ha valamely termék mindhárom relációból származik, úgy általában az ún. súlyozott átlag szerinti kevert ár alkalmazása felel meg a hármas árcentrum elvének. Az átlag érvényesítéséből származó különböző torzulások elkerülésére való törekvés jegyében azonban egyre szűkebb területre korlátozódik a kevert ár alkalmazása és egyre inkább érvényesítjük az ún. fő relációs elvet és ennek természetes következményeként a fő reláción kívül egyéb relációkból származó azonos vagy helyettesítési kapcsolatban álló termékeknél az utóbbiakra vonatkozóan a fő relációból származó termék árához történő arányosítás szerinti árképzést.

Tipikus példája ennek az ún. fő relációs elv szerinti árképzésnek a faanyagok árrendszere. Már az 1968. január 1-i árrendezésnél lényegében a jellemzően szocialista relációból származó fenyőfűrészáru bekerülési költségei alapján alapítottuk meg a fenyőfűrészárúnak, mint a faanyagok vezértermékének árát a hosszulejáratú szerződésben rögzített rubel árból a szocialista relációban érvényesülő valutaszorzó alkalmazásával. Az összes többi faanyagok árát a műszaki-gazdasági, vagy ha úgy tetszik, használhatósági tények alapján az így kiszámított árhoz arányosítottuk. Amidőn azonban 1969-ben a fenyőfűrészáru belföldi árát 22%-kal felemeltük, tettük ezt a világpiaci árakhoz való közelítésre törekvés jegyében abból a célból, hogy ezen alapvető értékes alanyanyagban a gazdálkodó szerveknél a takarékosagra való törekvés szempontját érvényre juttassuk. Ez okból helyeztük 1970 januárjától a tőkés import fenyőfűrészáru árát a szabad árformába és szüntettük meg a tőkés importból származó fenyőanyagoknál az egycsatornás forgalmazást is. Ezek az intézkedések azonban a lényegen, hogy ti. a faárrendszerünkben jellemzően a szocialista import determinálja az árszintet és hogy a műszaki-gazdasági értékmutatókon, a használati értékarányokon keresztül a belföldi származású lombos faanyagok árszínvonala is közvetve a fenyőanyagok árszínvonalának függvénye, ezek a fent említett intézkedések mit sem változtattak.

Ma már közismert tény, hogy az 1973. év második felében a világpiacra bekövetkezett árrobbanás rendkívüli helyzetet teremtett a tőkés import áraknál és az is köztudott, hogy a külkereskedelem-érzékeny magyar népgazdaság nem maradhatott közömbös ezekkel a korábban soha nem feltételezett mértékű tőkés világpiaci áremelkedésekkel szemben. Külön pénzügyi intézkedések nélkül ezek a kiugró áremelkedések árrendszerünkben közvetlen hatást gyakoroltak volna a gazdálkodó szerveknél abból következően, hogy 1968. január 1-én megszüntettük a külkereskedelmi tevékenységnek az ipari tevékenységektől való korábbi szerves elválasztását és annak pénzügyi eszközét az ún. külkereskedelmi árkiegyenlítést, a sajátzámlás ügyletkötési forma helyett az ún. bizománysí ügyletkötési forma rendszeréből következően, az ipar fontos alapanyagainál jelentkező kiugró devizaár-emelkedések a konstans valutaszorzón keresztül, az ipar anyagköltségének színvonalát a világpiaci áremelkedések mértékével azonos mértékben megemelték volna. Szocialista tervgazdálkodásunkban az ilyen jelenség — az árak jövedelemszabályozó szerepéből következően az élet-színvonal-politikai terveink miatt — elviselhetetlen, tervgazdálkodásunk célkitűzéseivel összeegyeztethetetlen, amiből következően érthető, hogy az állami költségvetésnek kellett a kiugró áremelkedések árkülönbözeteit a vállalatokkal szemben ártámogatások formájában közömbösíteni.

Ez volt a jellemző az 1974. év gazdálkodására.

A költségvetési ártámogatások azonban egyedül az árstabilitás célkitűzéseinek érvényesítésére voltak alkalmasak. Tudatában kellett lenni annak, hogy a világpiaci áralakulástól elszakított belföldi árrendszer a belső ellátás folyamatos biztosítása helyett az exportérdekeltséget helyezi előtérbe és így pl. az erdőgaz-

daságoknál is olyan érdekeltséget teremtett, amely a belföldi áraknál lényegesen magasabb exportárak mellett, a gazdaságokat a belföldi szállítások helyett export szállításokban teszi érdekeltté. Azt is látni kellett, hogy a költségvetési támogatások rendszerében a világpiacra egyre dráguló anyagokkal való takarékoság messzemenően nem érvényesül a természetellenesen alacsony szinten tartott hazai árszintyek mellett. Arra is fel kellett figyelni, hogy egyes ágazatokban — itt jellemzően nem a fagazdaságokra gondolok — olyan exportárak mellett jöttek létre kötések, amelyek sok esetben nem fedezték a világpiaci áron számított anyagértéket sem.

Ezek után ugyebár érthető, hogy 1975. január 1-ére viszonylag széles körben árrendezésre került sor az energiahordozóknál és üzemanyagoknál, a vas- és alumíniumkohászati, vegyipari termékeknél, a ruházati ipari termékeknél, az áruszállítási tarifáknál. Az 1975. évi termelői árrendezésnél arra törekedtünk, hogy a különböző, árrendezéssel érintett ágazatok vállalatai lehetőleg változatlan nyereséggel kerüljenek ki a rendezésből, ez okból az árrendezéssel érintett körben következetesen megengedtük az áremeléseknek az előállított termékek árában való továbbhárítását. A fogyasztói árakban való továbbhárítást pedig azzal mérsékeljük, hogy a begyűrűző anyagáremelkedéseknek a feldolgozóipar által való továbbhárítását a feldolgozóipari termékek árába beépített forgalmiadóból ellentételeztük. Ezzel a módszerrel kettős hatást értünk el. Egyrészt újból megerősítettük az árak ún. orientáló hatását, másrészt mérsékeljük az áremelkedéseknek a fogyasztói árszínvonalra gyakorolt hatását. Számszerű mértéke ennek az árrendezésnek az volt, hogy az ipari termelői árszint mintegy 90%-kal emelkedett, a fogyasztói ártervben ennek ellenére mindössze 3,6%-os árszintemelkedést terveztünk 1975. évre vonatkozóan.

A faanyagokat az 1975. évi árrendezés nem érintette, a faipari termékeket, különösen a bútoripari termékeket pedig csak annyiban, amennyiben a vegyipari termékeknél és lakástextiliáknál a begyűrűző áremelkedések továbbhárítása az árak felemelését igényelte. Abból következően azonban, hogy 1975-ben a szocialista táboron belül áttértünk az évenként változó árak rendszerére és mivel a szocialista árrendszerben változatlanul a világpiaci árbázis szerepel árrendezési elvként, számítani kellett arra, hogy 1976-ra vonatkozóan a faanyagok világpiaci árai a szocialista árbázisú anyagoknál, tehát a faanyagoknál is a korábban alkalmazott árakkal szemben a faanyagok árrendezését elkerülhetetlenné teszik.

1976. évre vonatkozóan tehát faárrendezést hajtunk végre, ami az árrendezéssel érintett egyéb anyagok mellett, faárrendszerünk teljes körű felülvizsgálatának szükségességét vetette fel. Mielőtt azonban a faárrendezésnél érvényesülő elvek ismertetésére rátérnék, szükséges az 1976-ra vonatkozó termelői árrendezésnek néhány, az 1975-ben alkalmazott árrendezési elvektől lényegesen eltérő sajátosságát hangsúlyozni.

Amíg az 1975. évi árrendezésnél következetesen megengedtük a begyűrűző anyagáremelkedéseknek a vevő felé való továbbhárítását és ennek a fogyasztó felé való mérséklését költségvetési áldozattal biztosítottuk, addig az 1976. évi árrendezésnél össze kellett hangolni az árrendezést az V. ötéves tervre vonatkozó szabályozó változtatásokkal. A szabályozó változtatásoknak egyik fontos célkitűzése az ún. központosított tisztajövedelemhányad növelése. Ennek nemcsak az az egyik eszköze, hogy az élőlétszám jelenleg 25%-kal való adóztatását a szabályozó változtatások során 10%-kal megemelik, hanem az is, hogy az 1976-os árrendezésnél általában alapvető irányelv az, hogy a begyűrűző anyagáremelkedéseknek egy részét a gazdálkodó szervezetnek nyereségük terhére kell viselni. Az árrendezési irányelvek szerint a nyereség 35%-a erejéig kell a be-

gyűrűző anyagáremelkedések fedezetéről vállalaton belül gondoskodni és csak az ennél nagyobb mértékű anyagáremelkedések árban való áthárítását engedik meg az árrendezési irányelvek. Nem jelenti azonban ennek az elvnek következetes érvényesítése azt, hogy nagyon indokolt esetben az árrendezés során nem biztosít az árrendezés meghatározott körben és okokból ezen elv alól kivételt. Bizonyos fokig és jól felismerhető okokból ilyen terület az erdőgazdasági fatermékek és az elsődleges faipari termékek területe is.

Milyen sajátos elvek szerint történik tehát az 1976. január 1-i hatályú faárrendezés? Az első sajátossága a faárrendezésnek mindenek előtt az, hogy különböző okokból a lakosság felé nem is 1976. január 1-i hatállyal rendezzük a faárakat, hanem már 1975. augusztus 4-én felemeltük az építési célú faanyagoknak a fogyasztói árát. Ebben az intézkedésben egyrészt az 1976. évre vonatkozó fogyasztói árintézkedések tehermentesítése jut kifejezésre, másrészt ez a gyors intézkedés alkalmas volt arra, hogy a faárrendezés az áruforgalomban zavarokat okozó spekulatív vásárlások megelőzését szolgálja. Ez az intézkedés azonban nem érintette 1975. évben a hatóságilag szabályozott termelői árakat, a termelők egymás közötti áruforgalmában tehát az árrendezésre 1976. január 1-én kerül sor.

A termelői árrendezésnél alapvető kérdés volt annak eldöntése, hogy milyen elvek szerint alakítsuk ki az új faárrendszert. Nem látunk semmi indokot arra, hogy az 1968. január 1-e óta érvényesülő elveket megváltoztassuk. Eszerint tehát változatlanul a fenyőfűrészáru az árrendszer vezérterméke és változatlanul a fenyőfűrészárura megállapítandó új árakhoz kell arányosítani a lombos faanyagok árát. Ennek az elvnek következetes érvényesítésére való törekvés mellett is azonban sok részletkérdésben merült fel probléma.

Mindenek előtt eldöntendő volt a fenyőfűrészáru új árszínvonala és ezen belül az a kérdés, hogy az 1975-ben alkalmazott vagy a várható árváltozások prognosztizálása alapján olyan fenyőfűrészáru árat határozzunk meg, amely a lehetőség szerint az V. ötéves tervre stabilizálja a faárrendszert, elkerülhetővé teszi újabb faárrendezés végrehajtását és ezen keresztül számos fafeldolgozóipari termék árának változtatását. Arra törekedve, hogy új faárrendszerünk viszonylag hosszabb ideig fenntartható árakat juttasson kifejezésre, az új faárrendszerben a jelenlegi fenyőfűrészáru átlagárhoz képest 40%-os fenyőfűrészáru áremelést érvényesítünk. Ez az áremelés viszonylag mértéktartó, ha meggondoljuk, hogy a Konjunktúra és Piackutató Intézet árdokumentációi szerint a világpiaci ár Fob svéd kikötő US \$/m³ borovi-luc fenyőfűrészáru átlagára 1971-ben 58,5 \$ volt és ez az ár ugyancsak a KOPINT adatai szerint 1974-re 161%-ra emelkedett. Ha az 1976-ra tervezett valutaszorzó változtatással, valamint az V. ötéves tervben alkalmazható dinamikus árfolyampolitikával is számolunk, úgy a 40%-os fenyőfűrészáru áremelés viszonylag hosszabb időre stabil fenyőfűrészáru árakat biztosíthat és valószínűnek tartjuk, hogy 1978-nál előbb ezt a problémát újból nem kell elővenni.

Az 1976. január 1-től alkalmazandó új faárrendszerben fontos volt abban is állást foglalni, hogy az általában szokásos árképzési módszereknek megfelelően a fűrészrönk új szocialista áraiból kiindulva kell-e fenyőfűrészáru árakat kialakítani, vagy helyesebb az ágazat speciális elveként a szocialista relációból importált fenyőfűrészáru árából visszaszámítással meghatározni a fűrészrönk árát. Az árstabilitásra való törekvés célkitűzése olyan döntést igényelt, amely szerint ez utóbbi megoldást kell választani, amiből következően azonban nyilvánvaló, hogy a faanyagok új árrendszere mellett nem hiányozhatnak a faárrendszerben eddig is ismert pénzügyi hidak. Fenyőfűrészárut ugyanis nagyrészt közvetlenül importálunk ugyan, emellett azonban fenyőfűrészárut a hazai

Fűrészeken is termelünk részben rubelért vásárolt gömbfából, részben dollárért vásárolt, részben pedig hazai gömbfából. Az importált fenyőfűrészárura épített faárrendszerben tehát nyilvánvalóan egyrészt az import forgalmiadónak, másrészt pedig az import árkiegészítésnek az árakhoz való hozzákapcsolódása biztosíthatja a különböző relációkból származó gömbfából termelt fenyőfűrészáru bekerülési költsége és az importált fenyőfűrészáruból visszaszámított ára közötti különbséget áthidalását. Továbbra is jellemző tehát az új faárrendszere az, hogy pénzügyi hidak egészítik ki a hatósági árakat és e pénzügyi hidak mértékének megállapításánál kell figyelembe venni az egysátozás forgalmazás áruforgalmi és manipulációs költségeit is.

A lombos faanyagok és lombos fűrészipari termékek nagyrészt eddig is hazai forrásból származtak. A faárrendszerben eddig is, ezek árát a fenyőfűrészáruhoz, illetőleg fenyő hengeres választékokhoz történő arányosítással határozta meg az árrendszer. Ezen az elven és gyakorlaton a továbbiakban sem akarunk változtatni. Vitatható volt azonban az, hogy az arányosításnál alkalmazunk-e a jelenleg érvényesülő faárrendszerben a fenyőfűrészáruhoz képest megállapított árárányoktól valamilyen, egyébként mérlegelendő szempont szerint eltérést.

Elsősorban az egyre növekvő bükk fűrészáru felhasználás következtében kellett ilyen szempontokat mérlegelni. Bükk fűrészáru importunk növekvő tendenciájú. Mérlegelni kellett, hogy a növekvő igényeket növekvő mértékben követő importárak miatt a belföldi árakat a fenyőfűrészáru ismertetett mértékű áremelésénél magasabban kell-e meghatározni, mivel csak ez esetben lehet kiküszöbölni a fenyőfűrészárúnál jobban dráguló import egyébként elkerülhetetlen ártámogatását. Ennek ellenére nem látszott célszerűnek a lombos faanyagoknál az egyébként is bizonytalan import árbázisra való áttérés, hiszen az egyes faanyagoknál kiegészítő jelleggel szükséges import ellenére a lombos faanyagok jellemzően belföldi eredetűek. A fenyőfűrészáru áremelésnek megfelelő mértékű lombos faanyag áremelés a faárrendszerben fenntartja az eddig is érvényesített árárányokat. Az áremelés mértéke teljesen elegendő arra, hogy a belföldi igények kielégítésében való érdekeltséget tartósan biztosítsa. Úgy véljük, hogy ha a jelenlegi árárányoktól eltérő árárányok alkalmazásának szükségességét vizsgáljuk, úgy erre egyetlen mérlegelési szempont a helyettesítési érdekeltség növelése. A helyettesítési érdekeltség pedig kizárólag a lágylombos faanyagoknál mérlegelendő szempont, mivel ezek alkalmas anyagok a fenyőanyagok helyettesítésére. A helyettesítésben való érdekeltség növelése céljából ezért a cser- és nyár faanyagoknál kisebb mértékű áremelést alkalmazunk, mint a magas értékű lombos faanyagoknál (tölgy, bükk, kóris, juhar, gyertyán), amely utóbbiaknál következetesen fenntartjuk felemelt árszinten a jelenlegi faárrendszerben érvényesülő árárányokat.

Külön mérlegelés tárgyát képező elvi kérdés a faárrendezés kapcsán a lemezipari termékek árszintjének meghatározása. Sok szempont, és ezek között első sorban a termelés bővítésében való érdekeltség folyamatosságának biztosítása szól amellet, hogy a lemezipari termékeknél a belföldi ráfordításoknak árban való megtérülése és ezen felül megfelelő jövedelmezőség biztosítása legyen a rendezési elv. Ennek kapcsán kellett az 1973-ban már végrehajtott rostfa áremelés, majd az 1974-ben jelentkező műgyanta lakk áremelkedés költségnövekedését árban elismerni. Arra is fel kellett figyelni, hogy a faforgácslapok és farostlemezek érvényesülő árának nyereségtartalma az 1968 óta bekövetkezett költségnövekedések következtében rendkívül alacsony, az amortizációs normák elavultak, a bővített újratermelés feltételeinek biztosítása alapvető népgazdasági érdek, mindezekből következően az árrendezés begyűző költségnövekedésének a nyereség egy részéből való ellensúlyozása ebben az iparágban valóban vitat-

ható intézkedés. A lemezipari termékek árrendezésénél végül is nem látszott célszerűnek a feldolgozóiparban következetesen érvényesülő árrendezési elvek alkalmazása. Helyesebbnek tartottuk az elsődleges faipar árrendezésénél a faanyagok új árrendszerének kialakításánál alkalmazott arányosítási elv érvényesítését, különös tekintettel a fűrészipari termékeknek és a lemezipari termékeknek konvertálhatóságára, vagy legalábbis kiegészítő jellegére. A lemezipari termékeknel ezért a fűrészipari termékekhez viszonyított árakat kell meghatározni, mintegy 20—25%-os áremeléssel, azt feltételezve, hogy ezen az áremelési mértéken belül megoldódnak a lemezipari termékek mindazon sajátos költség- és eredményproblémái, amelyek egyébként a ráfordítási elv szerinti árrendezés során külön mérlegelést igényeltek volna.

A faanyagok és az elsődleges faipari termékek árrendezésénél tehát a szocialista import árbázis szerint történő árkialakítás és az ehhez történő árarányosítás a rendező elv. Ennek következtében lehetőség van arra, hogy olyan jövedelemszabályozási rendszert alkalmazzunk, amelyben a fejlesztés tudatos segítségével megteremtjük az újratermelés feltételeit. Másszóval az új faipari árrendszer tehát nem akadályozza annak, hogy az erdőgazdaságok és az elsődleges faipar fejlesztéséhez a materiális feltételek rendelkezésre álljanak, ezt követően a jövedelemszabályozás feladata a konkrét feltételek biztosítása.

Külön kell megemlíteni a faárrendezés következtében a feldolgozóiparban kialakításra kerülő árak problematikáját. A fafeldolgozóipari termékeknel a faanyagok árrendezéséből következően, mindenekelőtt jellemző a viszonylag jelentős mértékű anyagáremelkedés. Ezzel kapcsolatban azonban az 1976. január 1-i hatállyal érvényesülő feldolgozóipari termelői árakra vonatkozóan következetesen érvényesíteni kívánjuk az árrendezésnek azt az alapelvét, hogy a begyűrződő anyagáremelkedésekből csak annyi hárítható tovább, amennyi a feldolgozóipari nyereség 35%-át meghaladja. Ez az elv érvényesül a bútorigipari termékek árrendezésénél és hasonló módon rendeztük az árakat az épületasztalosipari termékeknel, valamint a nagyrészt helyiipari termelésű fafeldolgozóiparban (játék, hangszer, sportszer, kefe, ecset, meszelő stb.) is. Ezeknél a feldolgozóipari termékeknel csak a közvetlen anyagköltség emelésének áthárítását engedélyeztük. Viszont teljeskörű átárazás útján hajtottuk végre a termelésben levő termékállományra vonatkozóan a költségemelkedéseknek részbeni áthárítását, nagyobb részben azonban a nyereség 35%-ából való megtérítését a bútorigipari termékeknel.

A faanyagok és faipari termékek termelői árrendezése tehát, fentiekből következően, viszonylag kismértékű fogyasztói árszintemelést eredményez annak ellenére, hogy az elsődleges anyagoknál meglehetősen jelentős mértékű termelői áremelést kellett végrehajtani az árak orientációs hatásának növelése érdekében. A fogyasztói árszint védelmét szolgálja — a feldolgozóipari nyereségből való ellentételezésen kívül — az 1976. évi árrendezésnek az az előírása, amely szerint minden termelő amennyiben az árrendezésbe be nem vont termék árát emelni kívánja, köteles áremelési szándékát az árhatóságnál bejelenteni, az árak változtatásáról dokumentációt fellektetni és az általa változtatott árakra vonatkozó szándékát az új árakkal együtt, az érvényesítés előtt 75 nappal a vevővel közölni.

Az árrendezésből hátra van még az új cikkek árképzési irányelveinek felülvizsgálata, illetőleg ezen irányelvek kidolgozása. Mivel feltehetően az árrendezésnek a vállalati nyereséget csökkentő intézkedéseiből következően növekszik a vállalatok érdeklődése a termelésben levő termékek kicserélésében, ez a munka az árhatóságoktól még igen alapos elemzést és nagy körültekintést igényel.